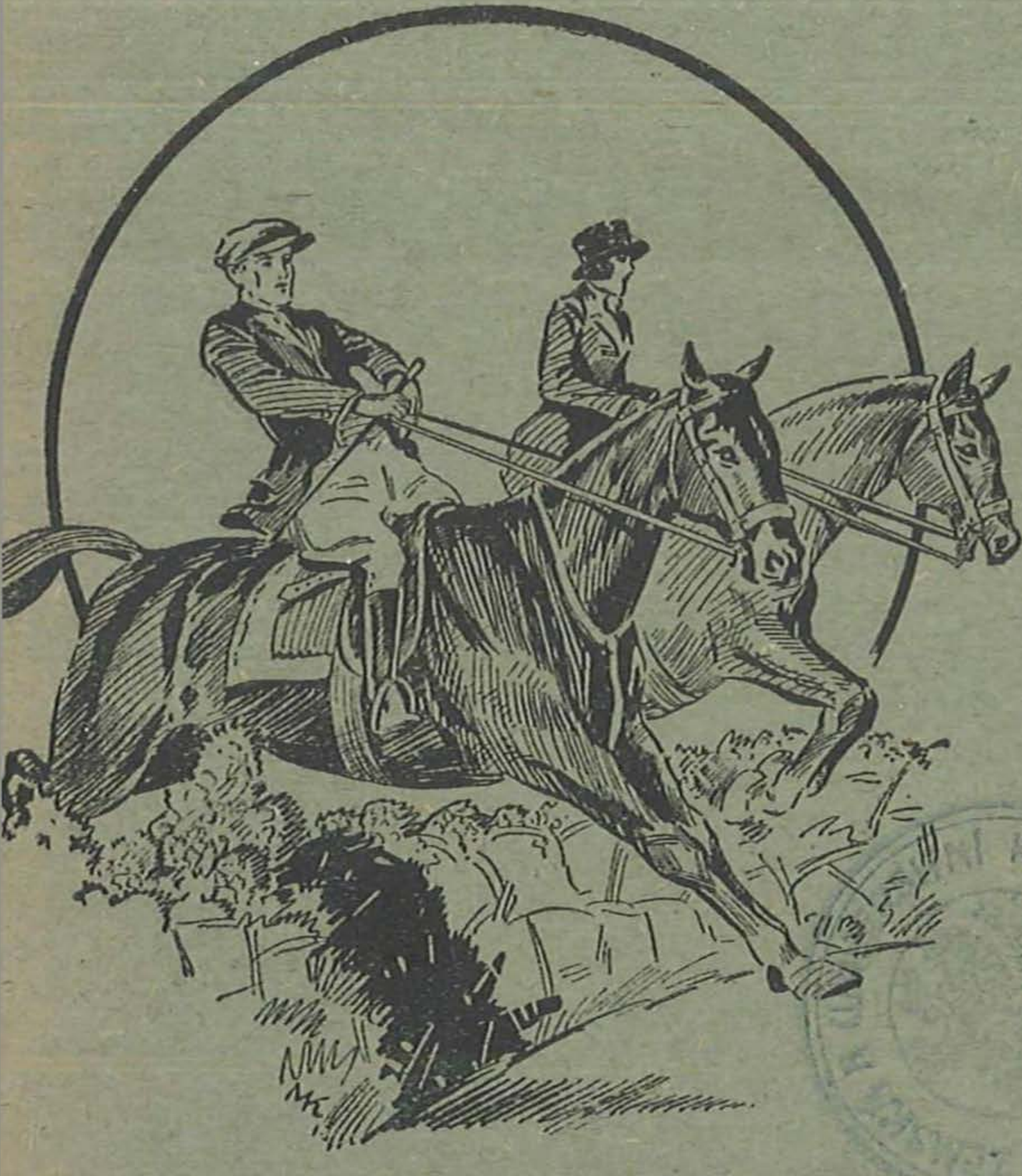
Sport a tělocvik sv. 35

SPORT KOŇMO

NAPSAL

Kpt. AMAND TEJKAL

SPORT A TĚLOCVIK SV. 35

SPORT KOŇMO

Napsal

Kpt. AMAND TEJKAL

B R N O 1 9 3 1

Moravské nakladatelství v Brně

Tiskl Globus v Brně, Veveří 8

Kůň.

Nepřihlížejme k rase koní, které se užívá výlučně k užitkové práci, k těžkému tahu. Nebudeme se zabývati

chladnokrevníkem,

jejž známe jako koně belgického a pincgavského. Stačí věděti, že chladnokrevník jest kůň klidného temperamentu (proto se nazývá koněm chladnokrevným), mohutného těla, na čemž jest charakteristická rozpoltěná záď, mohutný a krátký krk, těžká hlava a hustá, zkadeřená hříva, abychom jej na první pohled rozeznali od koně teplokrevného. Chladnokrevnému koni říkáme také obecně kůň okcidentální, poněvadž jest a byl domovem v zemích západních. V našich krajinách jest dosud pěstován, a to na okresech oblasti chladnokrevné, kde působí jako plemeníci hřebci, státem v Belgii nakupovaní a soukromým hřebčím stanicím svěřovaní. (Oblastí chladnokrevníka rozumíme ony kraje, které ministerstvo zemědělství vzhledem na klimatické a hospodářské poměry uznalo za vhodné, aby v nich byl s prospěchem udr-

žován chov těžkého tažného koně. Pro jednotnost chovu užívá se plemeníků belgických, již před desítiletími zde zavedených.)

Teplokrevník

(všeobecně, na rozdíl od chladnokrevníka také kůň krve orientálské zvaný) jest kůň, o němž v našich dobách můžeme směle říci, že jest čím dál tím více rozvojem techniky zbavován úlohy koně tažného a používá se k výkonům pod sedlem.

Všeobecné vlastnosti teplokrevníka jsou: lehčí stavba těla a živější temperament (proto teplokrevník!); tělo teplokrevného koně jest souměrnější, kůže a srst jemnější, nohy, krk a hlava ušlechtilejší než u chladnokrevníka. Podle stupně celkové ušlechtilosti a výkonnosti řadíme teplokrevníka do tří tříd.

Anglický plnokrevník (něm. Vollblut) jest nejvybranějším zástupcem koně teplokrevného. Jest to aristokrat mezi koňmi, potomek starých rodů s prokazatelným původem; o jeho krvi (rozuměj původu) svědčí rodokmen (pedigree, čti pedigrí), který každý anglický plnokrevník míti musí.

Neříkejte nikdy anglickému plnokrevníku kůň čistokrevný. Čistokrevným anglický plnokrevník není, poněvadž byl uměle vypěstěn a děkuje za svůj původ orientálským (nechtějice vypočítávat všecky ty hřebce rozlehlého Orientu, říkáme z pohodlí také arabským) hřebcům, kteří zušlechťovali krev domácích

anglických klisen, z nichž se rodili potomci lepší, než jejich vrstevníci z čistého domácího chovu. Orientálští hřebci (ovšem i orientálské klisny byly dováženy) dávali svému potomstvu mnoho ze své ušlechtilosti, ale zásluhu na výkonnosti dnešního anglického plnokrevníka má anglická metoda chovatelská, v prvé řadě pak systematický trening, jemuž se musil každý produkt nově se tvořivší rasy podrobiti. Tento trening, tuhá příprava pro výkony na dostihové dráze, má zásluhu, že míšení vybrané krve neustalo na vnější vzhlednosti, nýbrž stupňovalo houževnatost a rychlost produktů v té míře a s takovou prolínavostí, že v době poměrně krátké vznikla v Anglii rasa koní jednolitého exteriéru a jedinečné výkonnosti; tato rasa stala se brzy soběstačnou, její produkty pářeny byly pak pou_ ze mezi sebou, neboť se zkouškami v dostizích shledalo, že orientálský kůň, ač na vzniku anglického plnokrevníka měl lví podíl, se jemu v rychlosti rovnati nedovede. Orientálský kůň byl z chovu vyloučen, s dostatek početná nová rodina běhounů (Angličané říkají plnokrevníkům krátce také racer, čti réjsr = běhoun, čímž potvrzují, že plnokrevník se běháním-dostihy plnokrevníkem stal a plnokrevníkem udržuje) učinila příbuzenské páření zákonem a proto nemůže býti dnes žádný kůň nazván anglickým plnokrevníkem, který by ve svém rodokmenu nemohl dokázati řadu předků, jež jak po meči, tak po

přeslici nepřetržitě vede až k záznamu v anglické General-Stud-Book (čti dženerelstudbúk, založena 1809; rodokmen dá se však sledovati dále, a každý plnokrevník odvozuje svůj původ od některého z importovaných orientálských koní); jest při tom ovšem lhostejno, kde se angl. plnokrevník narodil, poněvadž jeho krev zůstává stále krví angl. plnokrevníka, má-li otce i matku plnokrevné. (Chceme-li zdůrazniti, že plnokrevník, jejž jsme koupili jako hříbě přímo v Anglii, jest „rozeným" Angličanem, označujeme jej zkratkou imp. = importovaný; jakási přednost tu ovšem jest, vycházíme-li se stanoviska, že importovaný racer těšil se vzorné výchově v kolébce dostihového sportu a že si nepřivezeme z Anglie koně, jehož hodnota by nestála za cenu transportu — ale i zklamání není vyloučeno, poněvadž plnokrevník, zvyklý na anglické podnebí, dosti nesnadno se aklimatisuje v našich končinách).

Kromě angl. plnokrevníka znají hipologové plnokrevníka arabského (čistokrevného araba) a plnokrevníka anglo-arabského (produkt angl. plnokrevníka a plnokrev. arabského); o tyto druhy netřeba se zajímati, poněvadž čistokrevného araba nikdo v Arabii kupovati a k nám dovážeti nebude a angloaraba pěstovati netřeba, máme-li již osvědčeného a propěstěného racera. —

Anglický plnokrevník má velmi ušlechtilý exteriér, jest nápadný živým, bystrým okem

a jemnou, lesklou srstí, pod níž se rýsují zřetelně zvláště kosti hlavy (žuchvy) a poměrně slabé, avšak pevné holeně a spěnky; temperamentu jest živého, avšak dobráckého. Tento kůň jest velmi rychlý (i u nás, kde nemáme z pochopitelných příčin nejlepší koňský materiál, uběhne normální dostihový kůň 1 angl. míli za 1 min. 45 sek.) a význačnou jeho vlastností jest, že své schopnosti, jež po rodičích zdědil a dostihovým treningem utvrdil, zase svým potomkům předává.

Kupujete-li angl. plnokrevníka, žádejte jeho pedigree a tažte se po jeho dostihové kariéře. Tuto potvrzuje Dostihový kalendář.

Anglický polokrevník (engl. Halbblut) jest produktem angl. plnokrevníka a obyčejného teplokrevného koně (páří se angl. hřebec + teplokr. klisna neb naopak); čím více angl. krve v sobě má, tím jest ušlechtilejší. Propěstěný (stále zušlechťovaný) polokrevník se nazývá ušlechtilý polokrevník (někdo užívá označení 3/4, 7/8 krve a podobně — zbytečně, polokrevník zůstává stále polokrevníkem, nemá-li úplného pedigree, jak u plnokrevníka řečeno) a v exteriéru i výkonech se plnokrevníku téměř vyrovnává. (V Americe nazývají propěstěného polokrevníka, jenž má pět zušlechtěných předků, také plnokrevníkem.) Takovým koněm jest na př. německý plnokrevník trakénský (podle hřebčína Trakhenen), dobrý skokan, a u nás jest

ušl. polokrevník chován od několika let ve vojenském hřeb. Hostouni.

Výborným polokrevníkem, zvlášť dobrým koněm pro štvanice jest irský hunter (čti hentr), kříženec angl. plnokrevníka a domácí silné klisny, silný a vytrvalý kůň do terénu; skokanské vlohy získává již jako hříbě, přeskakuje ploty rozlehlých pastvisk, kde pobíhá za svou matkou.

Obyčejný teplokrevník (Warmblut) nemá ani otce, ani matku plnokrevnou; jest však ladný a užitečný kůň a užívá se hlavně jako armádní kůň; v exteriéru není docela jednotný, jevě se více nebo méně ušlechtilým podle toho, jak mnoho anglické krve do jeho žil vniklo a jak byl odchován. Osvěžen krví angl. plnokrevníka, dává za produkt polokrevníka, a je-li tento příliv krve v několika generacích udržován, vypěstuje se z něho ušlechtilý polokrevník. — Křížením s chladnokrevníkem dává produkt téměř zrůdný; aby k tomu nedošlo, dbá min. zemědělství a zeměděl. rada, které sestavují chovný plán a rozdělují oblasti chladnokrevných a teplokrevných koní, dozírajíce vydáváním licencí (soukromý hřebec musí býti jako chovný licencován) nad usměrněním celého chovu.

Toto rozdělení koně teplokrevného na plnokrevníka, polokrevníka a obyčejného teplokrevníka (koně zemského chovu) jest povšechné; kromě angl. plnokrevníka, který je stále pěstěn podle pevných chovatelských zá-

sad a neustále podrobován treningu a zkoušen ve svých výkonech na dostizích, nalezneme v rámci polokrevníka i obyčejného teplokrevníka mnoho zástupců různých rázů, které byly podle krajů, podnebí a účelu, jemuž hlavně mají sloužiti, odchováni; jejich jména a hlavní znaky nalezneme v odborné hipologické literatuře.

Do skupiny teplokrevníků patří tak americký klusák (amerikanischer Traber), který jest považován za plnokrevníka svého druhu. Jeho praotcem jest také angl. plnokrevník, jehož potomci však speciálním treningem klusácké akce nabyli odlišného exteriéru; chován jest hlavně v Americe, kam byl zmíněný praotec koncem 18. století z Evropy vyvezen (angl. plnokr. Messenger, nar. 1780 v Anglii v Eatonu, přišel, stár 8 let do Filadelfie). Amer. klusák běhá v dostizích klusáků, zapřáhnut v lehkou dvojkolku, zvanou sulki.

Americký klusák vyvíjí svou rychlost v klusu; z historie klusáckých dostihů jest znám výkon klisny Maud S., jež docílila mílového (1 angl. míle = 1609 m) rekordu v čase 2 min. 8¾ vt. (Normální výkon angl. plnokrevníka při cvalových dostizích na 1 angl. míli jest asi 1 m 45 vt.). Klusákům se v treningu zatěžkávají přední kopyta přívažky, jež rozhoupávají nohy k prostornému rozma-

chu. Zvláštním druhem klusu (který není na všech drahách dovolen) jest t. zv. m i m o c h o d (Pass); kůň při mimochodu vyráží oběma souhlasnýma nohama (pravou přední a zadní — levou přední a zadní) současně, na rozdíl od klusu, kde vyráží pravá přední — levá zadní, pak levá přední — pravá zadní atd. (U j e z d e c k é h o koně platí mimochod za n e č i s t ý chod.) V Americe se pořádají některé dostihy zvlášť pro mimochodce, kteří ukazují v tomto chodu rychlost skoro vyšší než v čistém klusu. —

Kromě amer. klusáka existuje ještě ruský k l u s á k o r l o v s k ý, vypěstěný hrabětem Orlovem, jenž koupil v r. 1775 za 60.000 rublů arabského stříbřitého bělouše Smetanku (1.53 m vysokého) a tento mu zplodil se silnou dánskou klisnou hřebce Polkana; teprve však produkt Polkanův a holandské klisny uspokojil chovatelské cíle hrab. Orlova. Byl to hřebec Bars I. (nar. 1784), který jest pokládán za praotce orlovského klusáka.

Orl. klusák nedošel tak velkého rozšíření jako klusák americký, a také mu na dostihové dráze podlehl; nutno však připomenouti, že orl. klusák byl ve své vlasti trenován na velmi dlouhé trati, kdežto amer. klusák závodí na 1—2 angl. míle.

Kupujeme-li klusáka, žádáme pedigree stejně, jako při koupi angl. plnokrevníka; kvalitu jeho však nevyjadřujeme výpočtem dostihů, které vyhrál (angl. plnokrevník se nabízí na

př. jako „vítěz čs. Derby", „vítěz Ceny presidenta republiky" a pod.), nýbrž r e k o r d e m; „am. klusák Nell, rek. 2.26" znamená, že klusák, jenž jest nám nabízen, uběhl 1 angl. míli v čase 2 min. 26 vt. — to byl jeho nejlepší výkon na 1 míli, j e h o r e k o r d.

Toto bylo rozdělení koní podle krve. Podle použití, vynecháme-li koně tažného, mluvíme zase o koni j e z d e c k é m (zde opět lze rozlišovat: koně jízdárenského, honebního, závodního a pod.) a koni d o s t i h o v é m.

J e z d e c k é h o k o n ě (něm. Reitpferd) užíváme pro výcvik na jízdárně, k vyjížďkám, závodům v krasojízdě (Preisreiten) a skákání, jízdám loveckým (na př. Hubertovy jízdy, napodobení štvanic za jeleny, zajíci a liškami), distančním jízdám a pod. Universálním koněm, tedy dokonalým koněm jezdeckým jest armádní kůň, kterému se dostává odborného výcviku jak na jízdárně, tak v terénu, a jehož schopnosti jsou jak přehlídkami výcviku, tak výkony o manévrech a různými vojenskými sportovními slavnostmi co nejpřísněji a nejspolehlivěji ověřeny. (Důstojnický kůň, na nějž se kladou požadavky nejvyšší, nazývá se o s o b n í m koněm).

D o s t i h o v ý k ů ň (něm. Rennpferd) slouží výlučně výkonům na dostihové dráze (něm. Rennbahn; neříkejte jízdárna, neboť jízdárna — ať již krytá či otevřená — shromažďuje ko-

ně jezdecké, nikoli dostihové). Dostihový kůň přichází na dostihovou dráhu již co dvouletek, a vynikl-li, opouští ji ve stáří čtyř až pěti let, aby byl zařazen do hřebčína. Účelem dostihů jest vyzkoušeti plnokrevný materiál co do výkonnosti; kůň, který snesl dostihový trening a námahy dostihů, dokázal své zdraví a jest schopen (přihlíží se ovšem i k exteriéru) sloužiti co chovný hřebec či chovná klisna (proto nejsou valaši do klasických dostihů, které mají pro výběr chovného materiálu největší význam, připuštěni). —

Od jezdeckých koní se požaduje čistota chodů, od dostihových pouze rychlost. V tom jest hlavní rozdíl výcviku a výkonů těchto dvou kategorií. Někdy ovšem i jezdecký kůň jest osedlán pro dostihovou dráhu; pak ale běhá ve skupině jezdeckých koní (s plnokrevníkem by se nemohl měřiti), slouže tak čistě sportovním, nikoliv chovatelským cílům. A stává se, že některý plnokrevník (obyčejně z dostihové dráhy pro nedostatečnou rychlost vyřazený) se objeví na kolbišti jezdeckých produkcí (pro toto místo užívá se franc. výrazu parcours, čti parkúr); byl-li pečlivě přiježděn (odbornou jízdárenskou metodou připraven), má i zde naději na úspěch, jsa zvířetem učelivým.

Veřejné zkoušky výkonnosti angl. plnokrevníků nazývají se d o s t i h y; z á v o d y pak jsou produkce koní jezdeckých. (Franc. výraz pro závody jest concours-hippique, čti

konkúripik, množné číslo concours-hippiques, čti rovněž konkúripik).

Při dostizích vyplývá cena z doběhu konkurentů; soudcové umisťují koně podle pořadí, v jakém proběhli cílem, rozhoduje zde pouze rychlost. Při závodech se posuzuje čistota chodů, ohebnost, elegance, poslušnost koně i sed jezdcův a jeho vliv na koně (řízení) se boduje. Tam rychlost — zde styl. —

Sport.

I.

Sport jezdecký.

S p o r t j e z d e c k ý provozuje se tedy buď na jízdárně, nebo v terénu, nebo na závodním kolbišti.

Jízdárny užíváme ponejvíce k výcviku remont, t. j. mladých (či dosud nepřiježděných, „syrových“) koní a k výcviku nováčků. Krytá jízdárna (pod střechou, s pilinovou půdou) hodí se pro prvý výcvik nejlépe. Ani kůň, ani jezdec není rušen ruchem okolí. Na měkké půdě šetří se nohy koně, jemuž jest dosti klusati i cválati s břemenem, jež harmonii jeho chodů svou toporností ruší. Jezdec naslouchá v klidu prostorné síně pokynům svého učitele a — třeba připomenouti — koketuje s nebezpečím pádu pouze na polovic, utěšuje se hebkým pláštěm matky země, jež jej vytrvale zve ve svou náruč.

Otevřená jízdárna napomáhá alespoň svým oploceným obdélníkem jízdárenským figurám

(obraty, které jest koni za pobídek a pomůcek jezdcových vykonati), zabraňujíc svévolnému či nedobrovolnému útěku do stáje. Nutí jezdce k zvýšené pozornosti, dávajíc mu příležitost, aby dokázal, jak ovládá koně, jenž se zde cítí volnějším než pod střechou a ve zdech „kryťáku".

V terénu překonává kůň potíže půdy (půda měkká, kamenitá, nerovná; přírodní překážky: příkopy, potoky, svahy atd. atd.), jezdec školí se v ostražitosti a samostatnosti. Dochází k přesvědčení, že dokonalým výcvikem na jízdárně stal se pánem svého koně za všech situací, že jej kůň neodnese, jak a kudy by chtěl, nýbrž že se dá jím, jezdcem, vésti: nezaskočí do cvalu, chce-li jezdec jeti klusem, nevybočí před plůtkem, chce-li jezdec, aby jej přeskočil.

Na závodní kolbiště přichází kůň již dokonale připravený a jezdec vyškolený. Závodní soutěže jsou různého druhu.

S o u t ě ž e v e s k o k u oceňují způsobilost ve skoku, zručnost a poslušnost koně. Také styl, t. j. způsob, jak jezdec a kůň pracují ve vzájemné shodě a jakým způsobem překážky překonávají, se hodnotí. Při některých soutěžích a najmě v případech nerozhodných se bere i čas v úvahu. (Jest samozřejmé, že při závodech se představují konkurenti jednotlivě, tedy předvádějí své výkony jeden za druhým; výsledek soutěže se oznámí, jakmile sbor soudců porovná záznamy všech jednot-

livců, jichž produkce jest pozorně sledována a smluveným způsobem — body — hodnocena.) Při soutěžích ve skoku se na př. takto hodnotí: 1. shození překážky zadníma nohama — 3 trestné body; 2. shození překážky tělem koně — 3 body; 3. zastavení neb vybočení jedenkrát před překážkou — 4 body; 4. shození překážky předníma nohama — 5 bodů; 5. pád jezdce bez koně — 10 bodů; 6. nedodržení dráhy neb vynechání překážky — diskvalifikováním atd. atd.

Pro konečný výsledek jest rozhodující toliko nejmenší počet bodů a doba. Při stejném počtu bodů — jak již řečeno — jest rozhodující doba.

Soutěže ve skoku konají se ovšem v několika kategoriích, podle požadavků, jež se na koně a jezdce kladou.

Soutěž pro začátečníky na př. má na kolbišti 6 až 12 překážek, jichž výška se pohybuje mezi 70 cm až 1 m a šířka (u příkopů) není větší 2 metrů. Pro absolvování parcoursu jest předepsána maximální doba — 350 m za 1 minutu.

Čím lepší soutěž, tím více se požadavky stupňují; v Těžké soutěži (mezinárodní) bývá již 12 až 20 překážek, vysokých 1.30 až 1.40 m; příkopy jsou 3½ až 4 m široké; v závodní dráze, dlouhé asi 1500 m, musí býti nejméně 2 dvojité skoky a nějaký násep. Maximální doba jest 400 m za 1 min. Na rozdíl od dostihové dráhy nevede závodní dráha ces-

tou velké elipsy, nýbrž jest vytyčena tak, aby byl celý parcours jak soudcům, tak divákům zřetelně viditelný. (U dostihové dráhy toho není zapotřebí, poněvadž při dostizích se na čistotu skoků nehledí; tam se požaduje, aby kůň přeskočil. Jak skáče a jak jezdec při tom sedí, jest lhostejno.)

Dalšími soutěžemi skokanů jsou Rekordní skoky do dálky a do výšky, dále Skok poslušnosti (přes překážky neobvyklého vzhledu a úpravy, jež dovedou koně, který není naprosto poslušným skokanem, poplašiti), Skoky skupin (na př. párů, pán a dáma; cení se jednotlivost čili soulad skoku, čas a styl), Honební skákání (skákání podle času; cení se jistota, zručnost a rychlost, kteréžto vlastnosti se vyjádří krátkostí doby potřebné k překonání dráhy), Skoky se zvětšenými požadavky (začáteční výška a šířka překážek se zvětšuje, přeskočíli všichni jezdci po prvé všechny překážky; tento postup se opakuje tak dlouho, až se stanoví podle počtu chyb pořadí vítězících jezdců. Oceňuje se toliko počet chybných bodů, krátkost doby nerozhoduje) a Skok přes rozmnožené překážky (blíže za sebou stojící, někdy i postupně zvyšované, jako u předchozí soutěže). —

Soutěže v dresuře. Pro veškeré výkony, povely a názvosloví platí ustanovení, pokud jsou obsažena ve Cvičebním řádu pro jezdectvo. Požaduje se přiježděný kůň, který byl

účelně a gymnasticky vycvičen a na nejlehčí pomůcky jezdce poslouchá. Při každém výkonu koně musí býti zřejma vůle jezdce a její pochopení koněm (kůň reaguje). Výkon však musí působiti dojmem přirozeným a nesmí být znát, že jezdec nebo kůň se příliš namáhají (na př. tím, že by jezdec úporně bušil holeněmi do koně, neb potahoval otěžemi a pod.). Všechny chody musí býti správné při stejnoměrném, klidném držení hlavy koně a při stálém lnutí k otěži.

V každém chodu musí jezdec ukázati normální ruch, t. j.:

v kroku — 140 kroků = 105 m za 1 minutu,
v klusu — 300 kroků = 225 m za 1 minutu,
v cvalu — 500 kroků = 375 m za 1 minutu.

Dresurní soutěže skýtají požitek diváku, který z vlastní zkušenosti zná obtížnou, vytrvalou a jemnou práci, jíž jest zapotřebí, aby kůň byl dokonale přiježděn (něm. zugeritten); pro laika soutěže v dresuře nemají přitažlivosti, poněvadž jsou na pohled málo efektní a rozhodně ne vzrušující. Výkonům, jež převyšují ukázky normálního jízdárenského výcviku, říkáme v y s o k á š k o l a; laikům jest známa z produkcí v cirku. Nutno však zdůrazniti, že vysoká škola cirkusových koní jest výsledkem dresury v pravém slova smyslu, tedy metody neštítící se i násilnějších, brutálních prostředků, kdežto výkony těžké dresurní soutěže závodní byly docíleny velmi jemnou a nad po-

myšlení trpělivou prací jezdce, který dokonale ovládá zásady školy jízdárenské a má s dostatek jezdecké techniky, talent to, jako porozumění pro duši koně čistě vrozený. (Vzorná vysoká škola, zvaná španělskou, se jezdí v býv. dvorní jízdárně ve Vídni na lipicánských koních.)

K r a j i n o v é j í z d y oceňují vytrvalost a způsobilost pro jízdy v krajině. Na počátku a po ukončení jízdy, jakož i 24 hodin potom musí se všechny koně podrobiti kondiční zkoušce, při níž jest i zvěrolékař.

Oceňuje se podle součtu chybných bodů. Úplné vyčerpání koně i ochromnutí koně vylučuje z další jízdy. Jezdcům jest dráha známa toliko z náčrtku, jejž dostanou den před jízdou; k o ň m o před soutěží drahou projeti není dovoleno, pěšky shlédnouti jednotlivé úseky však ano. Celá dráha, na níž jsou i překážky, jest zřetelně vytyčena. Soutěž krajinové jízdy (alespoň 30 km) se dělí na dráhu klusem, kde třeba uraziti v terénu 14½ km za 60 minut 52 vteřin, cval na závodní dráze, dlouhé 1½ km (čas 3 minuty) a zpestřené překážkami, zase dráhu klusem (10 km za 41 min. 40 vt.) a dráhu honební (s překážkami, krajině přizpůsobenými, 4 km za 10 minut); jezdci se pro snazší kontrolu a měření času vypouštějí v časových intervalech.

H o n e b n í j í z d a (koná se na podzim, na památku sv. Huberta, patrona lovců) jest jízda

terénem, ve kterém jsou přírodní překážky; dráha (asi 10 km) jest známa toliko vedoucímu (master), jejž sleduje v určité vzdálenosti hlouček jezdců. Po skoku přes poslední překážku (výběhovou košatinu) dává se skupina účastníků, až dosud jedoucích v hloučku, na znamení mastera v boj na cílové rovince, asi 200 m dlouhé. Kdo projel ve stopách vedoucího celou tratí a všecky překážky zdolal, jest vítězem, dosáhl-li jako první cíle.

Distanční jízdy jsou zkouškami vytrvalosti. Konají se na dlouhých tratích, rozhodně delších 30 km. Překážek při dist. jízdách není; volba cesty jest ponechána na vůli jezdci, leč že proposice předpisují zvláštní kontrolní stanice. Kdo ujel v nejkratším čase předepsanou vzdálenost, vítězí, potvrdila-li kondiční zkouška, že kůň přišel zdráv.

Zkoušky všestranné způsobilosti (Military) již svým názvem napovídají svůj účel. Zk. všestr. způsob. jest kombinací výkonů, které musí býti provedeny týmž koněm. Proposice této konkurence předpisuje na př. tento program: a) lehká soutěž v dresuře; b) krajinová jízda na 30 km; c) lehká soutěž ve skoku; d) kondiční zkouška. — Tato soutěž jest nespolehlivějším měřítkem výkonnosti koně. Poněvadž jest kombinací několika soutěží, nelze ji absolvovati v jednom dni. Při veřejných vojenských slav-

nostech vidí divák její část, obyčejně soutěž ve skoku, jež jest již pokračováním celé soutěže Military.

O všech těchto konkurencích a jejich podmínkách se rozepisuje dopodrobna Čs. závodní řád, vydaný Čs. jezdeckou společností v Praze (na skladě v naklad. B. Stýblo, Václavské nám., Praha). Tento závodní řád pojednává o ještě několika jiných soutěžích, z nichž uvádím hru polo a jeu de barre, hru o stužku.

Polo jest hra, při které jezdci, sedící na koních, jež zvlášť pro tuto hru se hodí (t. zv. poloponny, obratní koně, pěstovaní v Argentině) pohánějí zvláštními pálkami malý míč se snahou, vstřeliti jej do nepřátelské branky. Je to hra velmi nákladná. U nás se dosud nehraje, zato ve Vídni v Pratru konají se hry v polo každoročně.

Jeu de barre (franc. — čti žédebar) lze často viděti v programu jezdeckých slavností. Jest to zápas o stužku; koná se na prostranství, jehož každá strana jest 50 m dlouhá. Jezdec, jenž má stužku (nosí ji na levém rameni) hájiti, postaví se doprostřed jedné stěny čtverce, proti němu stojí v obou rozích protilehlé strany dva útočníci. Na dané znamení jezdci vyrazí; útočníci se snaží odníti obhájci stužku; smí se k tomu

použíti toliko pravé ruky a útoku zleva; bráti stužku vztažením ruky přes koně protivníkova není dovoleno. Útok a obrana trvá 3 minuty, pak se jezdci v úlohách vystřídají, takže každý ze tří jezdců jest jednou obhájcem stužky. K této hře jest třeba obratných koní; koně jest říditi při obratech jednou rukou. Oceňuje se podle doby — jak dlouho jezdec stužku obhájil.

II.

Dostihový sport*)

souvisí, neb alespoň souviseti má, úzce s chovem anglického plnokrevníka. Jak již dříve uvedeno, jest d. s. zkouškou výkonnosti koní, kteří mají býti vybráni pro chov. Anglický plnokrevník odchovává se v hřebčínech (evropské pověsti se těší hřebčín v Napajedlích na Moravě) a přichází na dostihovou dráhu již ve stáří dvou let, aby se promyšleným treningem připravil na výkony co nejlepší a ještě za svého vzrůstu propracovával tělo ve tvar běhouna, jehož racing-points (angl., čti résingpénts) jej rozlišují na první pohled od každého jiného koně, i jezdeckého. (Racing-points, ustálený výraz v odborných kruzích, znamená asi tolik, jako „body, znaky svědčící o dostihové průpravě“; jest to na př. dlouhý krk, jejž dostihový kůň v kaž-

*) Podrobně pojednává o turfu moje kniha „Dostihový sport“, nakl. Novina, Kiosk 11, Brno.

dém chodu má natažen, nikoliv vzklenut [„zkráglován“] jako u koně jezdeckého; mohutný kohoutek; zadní nohy, jež se zdají být příliš vysokými; mohutný hrudník, jelení břicho; nápadně se rýsující svaly atd.)

Trening.

Dostihový kůň jest připravován na svou kariéru trenérem; tato příprava jest naprosto odlišná od jízdárenského výcviku koně jezdeckého. Na dostihového koně nepůsobí jezdec ani sedem, ani holeněmi; otěží používá pouze natolik, aby řídil rychlost koně a vedl jej po kurse dostihové dráhy.

Hlavní snahou trenéra (trenér nejezdí, nýbrž dohlíží nad přípravou koně, řídí ji) jest, aby připravil koně pro nejrychlejší výkon ve cvalu. Jakou trať (délku) a v jakém tempu kůň má „v práci“ (= lekci treningu) proběhnout, nařizuje tedy trenér, a on dohlíží, aby jezdec koně přesně podle jeho pokynů (instrukce, ordre, čti órdr, — vžité výrazy) vedl; jezdec pouze vykonává příkazy, omezuje se na pasivní sed. (V dostihu, při finiši, ovšem jezdec musí zasáhnouti, cítí-li, že kůň potřebuje pobídky či podpory; pak pracuje r u k a m a, působě typickým neustálým posunem rukou, jakoby rozhoupávajících otěžemi celého koně, na délku cvalového skoku. Této akci, jež vyžaduje dokonalé rutiny a již zde popsati nelze, říkáme odborně „vyjetí“ koně,

něm. „ausreiten“. Akci opačného účinku, kdy jezdec přitažením otěží brzdí, zmirňuje rychlost, říkáme „pullování“; „jezdec dal koni pull“ — „zapulloval“ a pod. Slyšíte-li však, že kůň „pulluje“, pak to znamená opak: kůň si lehá do otěží více, než žádoucno, přidává proti vůli jezdcově na tempu, chce „utéct“, něm. „durchgehen“).

Pojednati o treningu dostihového koně vyžadovalo by zvláštní knihy. Zapamatujte si, že trenovati koně neznamená jej zbůhdarma honiti až do vyčerpání. V treningu se pracuje v kroku, klusu a ve cvalu. Pozvolna. Začíná se kratšími vzdálenostmi, cválá se mírně; postupem času se přidává na vzdálenosti, a pak teprve se zvyšuje rychlost, zase ovšem postupně. Kůň nesmí být treningem uštván, nýbrž otužen. Přetrenovaný kůň jeví známky únavy, nežere, často ochromne. Cval, kterým se zahajuje trening (práce v kroku a v klusu koná se mimo dostihovou dráhu, obyčejně na kruhu), nazývá se c a n t e r (angl., čti kentr); tento cval rovná se co do rychlosti asi cvalu vojenských koní, tedy 500 kroků za minutu. Jím se kůň připraví na ostřejší výkon, „rozklíží ztuhlé údy“; canter připravuje svalstvo. C v a l znamená na turfu (angl., čti terf = všeobecný název dostihového sportu) již ostřejší akci; cval a ostrý cval (něm. Galopp, scharfer Galopp, také Renngalopp) připravují koňské srdce a plíce. Opravdu dostihovým tempem kůň při tre-

ningu necválá; tento výkon ponechává trenér až pro dostih sám, a v tom právě jest velký um trenerský, aby připravil koně takřka přesně na hodinu dostihu. Kůň nesmí býti ani dříve, ani později fit (angl. = hotov, připraven; fitness = připravenost), než je toho zapotřebí. Vyplývá to ze zásady, že v dostihu se ukazuje vrcholný výkon koně. Tato zásada platí ovšem pro dostihy klasické, pro které se dostává koni speciálního treningu, treningu opravdu na den a hodinu rozčleněného. Kůň, který musí běhat celou sezonu, běhá od dostihu k dostihu a trenér se spokojí, dosáhl-li jeho svěřenec jakés takés *dostihové kondice* (zbavil se přebytečného tuku, utužil svaly, nabyl dechu), věda, že v některém dostihu přece jej úspěch nemine; v tomto případě účast koně na všech jemu přístupných dostizích stává se jakýmsi nepřetržitým treningem, který jest přerušen až dobou zimního klidu.

Rozdělení dostihů.

Dostihy samy dělíme na dvě hlavní kategorie. První

dostihy rovinové

(Flachrennen), slouží *původnímu* účelu dostihů, vyzkoušení budoucího chovného materiálu; *proto* se rovinovým dostihům říká *legitimní sport*. Legitimní sport třídíme zase do tří skupin.

I. K l a s i c k é d o s t i h y jsou ony, ve kterých se utkává nejvybranější koňský materiál. Jsou nejvýše dotovány (mají vysoké dotace, peněžité ceny) a pořádají se na dlouhých tratích, majíce vzor v nejvýznačnějším klasickém dostihu, D e r b y, jehož trať jest 2400 m; výjimkou zařazují se do klasických dostihů i některé dostihy o kratších vzdálenostech, ale jen proto, že vysoké dotace takových dostihů předpokládají konkurenci koní vesměs dobré třídy; jinak dostihy na střední a krátké vzdálenosti (střední rozuměj 1800—1600 m, krátké 1300—1000 m) neposkytují spolehlivého měřítka koňské výkonnosti, činíce vítězství neb umístění často na náhodném odstartování závislým. Poněvadž při dlouhých vzdálenostech tato okolnost nepřipadá tolik v úvahu, volí se pro klasické dostihy, jež mají býti zkouškou co nejpoctivější, trati dlouhé. (Koním, kteří vynikají na dlouhých tratích, říkáme vytrvalci, něm. Steher, na rozdíl od mílových koní, něm. Meilenpferd, běhajících dobře na 1 angl. míli = 1609 m a letounů, něm. Flieger, kteří se osvědčují na tratích krátkých, 1000—1300 m.) V klasických dostizích valaši běhati nesmějí, a také starší koně jsou proposicemi z těchto dostihů vyloučeni. Derby jest vypsáno pouze pro 3leté koně, kteří nesou jednotnou váhu 57 kg (klisny o 1½ kg méně než hřebci), aby podmínky byly co nejspravedlivější. (Věk tří let jest stanoven proto, že v tomto stáří do-

vede již angl. plnokrevník ukázat svůj nejlepší individuální výkon; někdy ukazuje ovšem ještě jako čtyrletý jisté zlepšení, leč v pozdnějším věku se již nezlepšuje, nýbrž spíše ve výkonech ochabuje. Sporé výjimky jsou u t. zv. pozdních koní — těch, kteří pozdě dospívají.)

II. S t ř e d n í d o s t i h y jsou pro koně, kteří nemají v klasických valných nadějí; tyto dostihy mají ovšem nižší dotace, jejich proposice nekladou již přísného omezení ani věku, ani pohlaví soupeřů. Vzdálenosti jsou různé, od nejkratších až do nejdelších.

III. P o d ř a d n é d o s t i h y dávají možnost i koním nevelké hodnoty, aby si vydělali na oves. Jsou to různé h a n d i c a p y (hendykepy), t. j. takové dostihy, kde se špatným koním povoluje lehčí zatížení než koním lepším, aby se tím naděje na úspěch vyrovnaly (něm. se handicap nazývá Ausgleich); máme na př. M a i d e n - h a n d i c a p (médn-h., pro koně „panenské“, t. j. ještě nikdy nezvítězivší), B e a t e n - h. (bítn-h., pro koně, kteří v právě pořádaném meetingu sice startovali, ale během t o h o t o meetingu ještě nezvítězili), H a n d i c a p p r o d e j n ý c h k o n í (koně se handicapují jako v každém jiném handicapu, vítěz jest veřejně vydražen), D o s t i h y p r o d e j n ý c h k o n í („prodejky“, kde majitel udává v rámci proposic prodejní cenu, podle které se určuje zatížení koně; kůň — zvítězí-li — jest při

této vyvolací ceně rovněž nabízen přímo na závodišti veřejnou dražbou ke koupi — koupiti jej může obvyklým „přihazováním“ kdokoli), Welterhandicapy (schází se tu všechen materiál, nejhorší koně nesou 39 kg, ostatní podle prokázaných výkonů více — kolik, určuje, jako ostatně při každém handicapu, funkcionář tímto odpovědným úkolem pověřený, handicaper) — atd.

Dostihy překážkové.

(Hindernisrennen) poskytují bezesporně diváku zajímavější podívanou, než dostihy po rovině; poněvadž však jsou pouze zpestřením programu dostihů a chovatelským záměrům neslouží, platí na turfu za illegitimní sport. Jakkoli jsou produkcí opravdu sportovní, nepoužívá se k nim prvotřídních plnokrevníků, a dosti často lze viděti na překážkové dráze i polokrevníky. Příčina, proč překážkový materiál vybírán jest z méněcenného koňského materiálu, jest dvojí.

První tkví v již vyřčeném účelu dostihů: vybrati nejlepší chovný materiál. Děje-li se tak zkouškami legitimního sportu, tedy v dostizích po rovině, jest pochopitelno, že na překážkovou dráhu přichází teprve ten kůň, který v rovinových dostizích se řádně uplatniti nedovedl. Pokud jen trochu možno, nechává majitel dostihové stáje (angl. owner, čti auner) běhati svého koně po rovině; není

zde té pravděpodobnosti úrazu, jako při dostizích přes překážky, není zde nutnosti hledati v koni vlohy skokanské a je, jsou-li, pro nový obor působnosti cvičiti — toť důvod druhý, proč na překážkovou dráhu přichází kůň, který na rovině již opravdu nevyhovuje. Bylo by lze uvésti ovšem i více pohnutek, pro které majitel stáje váhá odevzdati svého koně illegitimnímu sportu: nižší dotace, omezený počet přek. dostihů, nemožnost využíti handicapů k sázkovým „manipulacím" atd. — leč důvody již uvedené jsou asi hlavními. Poněvadž na překážkové dráze nerozhoduje o úspěchu pouze rychlost, nýbrž také skokanská spolehlivost a dovednost, používá se právě pro tuto vlastnost k dostihům překážkovým ušlechtilých polokrevníků.

Dostihy překážkové mají zase dvě kategorie.

I. Dostihy přes proutěné překážky (Hürdenrennen) (trať musí býti nejméně 2400 m dlouhá) jedou se poměrně rychle; překážky jsou lehké a jednotné; několik překážek, začasté přenosných (v laťkovém rámci upevněn hřeben z proutí, smrčí, přesahující rámec o 20—40 cm, celk. výška překážky 1—1.30 m), jest rozestaveno v dráze v určitých mezerách; poslední, výběhová překážka (Auslaufshürde) leží v cílové rovince, a teprve po ní následuje finiš k cíli.

II. Steeple-chase (angl., čti stýplčéz) jest překážkový dostih těžšího druhu a vyžaduje školenějších skokanů. Na kurse této překážkové dráhy vidíme rozmanité skoky; jsou tu proutěné překážky jako v „proutěnkách“, jsou tu však též zdi, živé ploty, příkopy a pod. Jako poslední překážka jest opět proutěná překážka co výběhová. — Při st.-ch., jejíž nejkratší trať jest 3200 m, se jede pomaleji, než při proutěnkách. Nejtěžší překážková dráha v Evropě jest v Liverpoolu v Anglii; ihned za ní následuje dráha v Pardubicích, jež jest sice kratší (6400 m), zato však obtížnější, neb vede z velké části přírodní, neupravenou půdou.

III.

Klusácké dostihy

konají se na klusáckých závodištích; amer. klusáci, pro něž mají týž význam jako cvalové dostihy pro angl. plnokrevníky, klusají zde o závod, zapřaženi v dvojkolku (sulki). Klusák nesmí běžeti ve cvalu; zaskočí-li přece, musí být co nejdříve vzat zase do klusu, v nižádném případě však nesmí proběhnouti cílem ve cvalu, nemá-li býti diskvalifikován. — Handicapuje-li se při cvalových dostizích zvýšením neb snížením přítěže, děje se handicapování při dostizích klusáků zvětšením či zmenšením vzdálenosti (povolením náskoku).

Poznámky.

Jezdec, který jezdí na *závodech*, nazývá se *závodním* jezdcem. Na závodech jezdí pouze *gentlemani*; v hipickém sportu jest gentlemanem onen sportovec, který jezdí pouze pro sport, ne pro výdělek. V *dostizích* jezdí jak gentlemani (pro ně jsou pořádány t. zv. *jízdy pánů*), tak profesionálové. Tito se nazývají *jockeyové*; jezdec, který jest teprve u trenéra v učení, nazývá se *učeň* nebo *jezdčík*. Na klusáckém závodišti vidíme *jezdce-profesionály* a *jezdce-amatéry* (tolik co pánské jezdce na turfu).

Trenér (bývalý jockey) se stará o ustájení, krmení, ošetření a trening jemu svěřených koní. Zaměstnává *obročníka* (jenž jest jeho „pravou rukou", dohlížeje na ošetřování koní, doprovázeje je při transportech atd.), *učně* (z nichž budou jockeyové) a stájníky (kteří koně pouze ošetřují a jen na výpomoc, nikdy ne však o dostizích, koně též jezdí). Trenér dostává od majitele stáje za každého koně smluvenou měsíční *pensi* (dnes nejméně 1200 Kč) a *procenta* z výher. — *Manager* (angl., čti menedžr) rozhoduje, v kterém dostihu kůň poběží, najímá pro jednotlivé dostihy jezdce a zastupuje vůbec majitele stále; m. pracuje v dorozumění s trenérem. Ve velké dostihové stáji (jen taková může m. potřebovati) řídí trenér vý-

cvik technický, m. jest taktikem a diplomatem.

Majitel dostihové stáje (owner) volí své stájové barvy (barvu dresu, v němž každý jezdec, jenž řídí jeho koně, při dostizích musí jeti); jeho koně běhají buď pod jeho pravým jménem, neb pod jménem smyšleným: Mr. Wilton, Cpt. Green, Stáj Nový Dvůr — a pod. Každý trenér, jezdec atd. musí míti licenci, již vydává Jockeyklub; jména koní, barvy a názvy stájí atd. musí být u Jockeyklubu ohlášeny, registrovány. — Meeting (čti mýting) jest souhrn dostihových dnů, „cyklus"; jest krátký m. (dva, tři dost. dny), dlouhý m. —

Sedlání. Jezdecký kůň vojenský jest sedlán armádním sedlem, t. zv. kozlíkem (něm. Bocksattel; dají se tu pověsiti torby, připnouti plášť, jídelní miska atd.); civilní jezdci (a důstojníci na nesložebních vyjížďkách) jezdí na anglickém sedle („pryčka" zv.), jež jest používáno pro většinu soutěží závodního sportu; lovecké sedlo (se stranicemi poněkud vpřed posunutými) slouží skokanským soutěžím, dostihové sedlo (velmi lehké, umožňující dostihový sed s úplně předsunutými koleny) dává se na koně pouze při dostizích (v „práci", t. j. treningu, používá se angl. sedel).

Sedlo musí býti dobře pro svůj účel vypracováno; závisí na něm vliv jezdce na koně

a bezpečnost. Dobrá sedla vyrábí v Praze firma V. Holzknecht, jež dodává i sedla armádní.

Uzdění jest buď pákové (kůň má v hubě železa dvě, stihlo a páku — tak se uzdí služeb. voj. kůň) neb stihlové (pouze stihlo — pro vyjížďky, závody, pokud není jinak předepsáno, dostihy atd.) Při uzdění uzdou (prvý z jmenovaných způsobů; uzda = něm. Zaum) vidíte v rukou jezdcových čtyři prameny otěží, při uzdečce (druhý způsob; uzdečka = něm. Wischzaum) toliko dva.

Boty jezdecké mají býti tvrdé, aby kůň cítil intensivní pobídky holeněmi; dostihové boty jsou měkké, velmi lehké — dost. jezdec holení k pobídkám nepoužívá. (Speciální výrobce jezdec. bot jest L. Steskal v Hranicích, dokonalé jezd. kalhoty šije Jos. Mattura v Hodoníně.)

Hipickou literaturu německou vydává fa Gretlein a Comp. v Lipsku a Paul Parey v Berlíně; o koni a sportu koňmo vůbec napsal obšírné dílo Gf. Wrangel (Das Buch vom Pferde); česká hip. literatura jest již též několika autory zastoupena (Jaksch, Lechner, Babor-Šulc, Spálený, Špála, Šimáček, Špruňar, Červinka, Pouska, Weger, Štencl, Jaroš, Žák, Hanslian, Hrůza, Tejkal atd.) ať již drobnějšími publikacemi v odbor-

ném tisku či pracemi samostatnými; příslušné seznamy dodají nakl. B. Stýblo, Neubert a Novina, vesměs v Praze.

Sázky.

Při všech hipických soutěžích možno uzavírati sázky. Nejvíce se zakořenily sázky na cvalových a klusáckých dostizích. Kde se sázky uzavírají?

I. U bookmakera (búkmékra); b. vám nabídne kurs koně, na nějž chcete vsaditi (můžete smlouvat); vsadíte-li si 1000 Kč na Bestii při kurse 6:1 (b. vám při uzavření sázky dá písemné potvrzení, tuto papírovou naději platíte však hotovými), vyplatí vám b. 6000 Kč, prošla-li Bestie úspěšně cílem. Netřeba vysvětlovati, že b. jest vypočítavý podnikatel, který na špatného koně (angl. autsider, čti autsajtr) dává vysoký kurs (říká se angl. „odds", nízké, vysoké), aby těžil z vaší lačnosti peněz (vy se ovšem těšíte, že přece ten autsider může přijít a slyšíte již předem za málo peněz hodně muziky) a favorita (koně, o kterém kdekdo, hlavně však on, b., soudí, že vyhraje) ocení nízkými odds (vypíše na tabulku ve svém stánku malý kurs, na př. $1\frac{1}{2}$:1, pari [=1:1], $^{6}/_{10}$ čili 1600 Kč za vklad 1000 Kč atd.), aby nevyplácel více (vyhraje-li přece favorit), než utržil součtem všech ostatních sázek. B. zapisuje každou sázku do knihy, aby měl přehled své kalku-

lace, odtud jeho název. Přijímá vklady podle svého volného uvážení a může i sázku odmítnouti. Hrajete-li u b., víte předem, kolik můžete vyhráti.

II. T o t a l i s á t o r (zkráceně t o t o) jest klubovní podnik. Zde se prodávají tikety, kterými za malou částku (10, 20, 50, 100 Kč) uzavíráte sázku se všemi ostatními hráči, kteří jsou odlišného názoru na výsledek dostihu než vy. T o t o tyto sázky vlastně pouze zprostředkuje. Tikety vám potvrzují, že jste vsadil na číslo x (kůň se neoznačuje jménem, nýbrž číslem, s nímž podle dostihového programu běží) 10 Kč. Kursu zde není a nemůže být; k v o t a, kterou váš kůň přinese, se vypočítá teprve, až jest výsledek dostihu znám. Děje se to v zásadě takto: Běželo 6 koní. Při odstartování sečetla pokladna t o t a všecky vklady (podle počtu tiketů) a čeká na výsledek. Zvítězil kůň D. Pokladna počítá: součet všech vkladů (tržba za všecky prodané tikety) činí 8000 Kč; součet vkladů na koně D. = 1000 Kč; kůň D. vyzískal svým přívržencům 8000:1000 = 8; to jest výherní kvota. Za 10 Kč tedy 80 Kč. (Několik procent ze vkladů zadrží pokladna na daně a manipulační výlohy.)

U t o t a nevíte tedy předem, kolik vyhrajete; čím méně jest kůň obsazen, tím větší kvotu přináší. —

Jak se sází?

a) Na vítězství. Vsadíte-li na koně D. na vítězství, vyhráváte, byl-li vítězem, prvním.

b) Na místo: vyhráváte, umístil-li se, což podle pravidel o sázkách znamená, že musel doběhnouti jako první neb druhý (při 4—6 startujících), neb také co třetí (při nejméně 7 startujících).

c) Na druhého vítěze (t. zv. italské toto): vyhráváte, byl-li druhým (ne prvním, ne třetím). Tento způsob sázky přináší někdy dosti vysokou kvotu i při sázce na favorita, neboť favorit bývá „obsazován“ zuřivými přívrženci „na vítězství“, opatrnými „na místo“, a v sázkách „na druhého vítěze“ opomíjen, a případ, že přijde po tuhém boji o délku hlavy co druhý, jest dosti častý.

Doslov.

Tato příručka má býti průvodcem na poli koňského sportu. Neučí jízdě na koni. Žádná knížka toho nedovede, jako žádný předpis nevycvičí tanečníka, kuchařku a boxera. Vykládám v ní neučeně a lidově o koních, lidech, dějištích a rozvrstvení hipického sportu. Objasňuji základní pojmy; cizími slovy se neoháním zbytečně: slyšel jsem je a užívá se jich. Budiž i jim rozuměno. Půda koňského sportu není literárním salonem.

„Čtvernohým dupotem tepe podkova půdu“ — v beletrii; vy, přátelé koní, mluvte o kroku, klusu a cvalu, jde-li o koňské chody a o krátkém cvalu, plném klusu, všímáte-li si ruchu. Tomu vás naučí častý pobyt na jízdárně; tento spisek doplňuje pouze výklady vašeho učitele a rozhovořil se o tom, čemu praktická lekce času nepopřává. Kus teorie, míním však, že nikoli zbytečné. Neboť jsem luštil kdysi křížovku a lál autorovi, jenž pod heslem „klus“ mne znásilňoval, abych vepsal „cval“. Snad byl ten zlý muž také horseman.